

Brief aan de informateur van het nieuwe College van Gedeputeerde Staten cc. de nieuwe statenleden.

Introductie

De landbouw en het landelijk gebied staan voor een grote verandering, een transitie. Er liggen pittige opgaves op het gebied van klimaat, natuur, water en biodiversiteit. De rol van de provincie bij deze transitie is groot: zij heeft regie op de – gebiedsgerichte – uitvoering. Bij de aanvang van deze statenperiode staat de provincie direct al voor een aantal belangrijke keuzen over de invulling van deze transitie. We zien dat de discussie erg gepolariseerd wordt, waardoor het gevaar dreigt dat écht integraal duurzame oplossingen, zoals via biologische landbouw, te weinig aandacht krijgen als realistisch perspectief.

Via deze brief willen we het nieuwe provinciebestuur wijzen op kansen die er liggen om de opgaves te verbinden met perspectief voor een landbouw die integraal ecologisch, economisch en sociaal duurzaam is; en op de randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn. Randvoorwaarden waar het provinciebestuur invulling aan kan geven.

Biologische landbouw is toekomstbestendige landbouw

In het eind 2022 gepubliceerde Actieplan van de rijksoverheid '*Groei van biologische productie en consumptie*' bevestigt deze dat biologische landbouw een belangrijke rol kan spelen: "Biologische landbouw biedt een lange termijnperspectief voor een toekomstbestendige landbouw. Het draagt bij aan de opgaven op het gebied van stikstof, klimaat, water en natuur". De rijksoverheid wijst er vervolgens op dat de provincies biologische landbouw moeten stimuleren en opnemen in de gebiedsplannen in 2023. Een biologisch beheerde bodem heeft meer bodemleven, is beter bestand tegen droogte en wateroverlast en legt meer CO₂ vast. Er wordt geen kunstmest gebruikt en kringlopen worden beter gesloten waardoor minder emissies plaatsvinden naar water en lucht. Daarmee brengen biologische boeren de doelen voor klimaat, stikstof, water, biodiversiteit en dierenwelzijn dichterbij.

'Naar een duurzame landbouw in Brabant in 2030'

In juli 2021 hebben biologische boeren in Brabant het visiedocument 'Naar een duurzame landbouw in Brabant in 2030' (zie bijlage) overhandigd aan het toenmalige College van Gedeputeerden. In dit visiedocument beschrijven we wat de biologische landbouw in Brabant nodig heeft om te groeien om zo bij te kunnen dragen aan de provinciale opgaves. Het voormalige provinciebestuur heeft dit onderkent en in het Beleidskader Landbouw en Voedsel de ambitie opgenomen om toe te werken naar 15% biologische landbouw in 2030 als één van de paden om de provinciale opgaves te realiseren. Wij zijn heel blij met deze provinciale opstelling. Maar we denken ook dat meer aandacht nodig is om deze ambitie te realiseren.

Gebiedsgerichte aanpak

De Gebiedsgerichte aanpak is een belangrijk instrument om de opgaves te realiseren. We horen en lezen veel over kansen die partijen zien voor biologische landbouw in de kwetsbare gebieden om invulling te geven aan die opgaves. We zien echter niet dat de randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn worden ingevuld, zoals:

- We zien dat de biologische landbouw niet vertegenwoordigd is in de GGA-processen. Hierdoor ontbreekt de kennis over de biologische landbouw en dreigt het risico dat er beslissingen genomen worden die een biologische bedrijfsvoering juist moeilijker maken in kwetsbare gebieden. We vragen het nieuwe provinciebestuur om te zorgen dat de biologische landbouw wél expliciet vertegenwoordigd wordt in de GGA-processen.
- Een juridische erkenning en borging van de ecologische prestaties die biologische bedrijven al leveren ontbreekt. Hierdoor dreigt het risico dat biologische bedrijven, hoewel zij veel lagere emissies hebben, toch een onterecht hoge emissiereductie opgelegd krijgen waar ze niet aan kunnen voldoen. Daarnaast worden de te realiseren reducties berekend volgens gangbare normen en

modellen die geen rekening houden met de integraal duurzame aanpak van de biologische bedrijfsvoering zoals bijvoorbeeld bij de biologische melkveehouderij met veel weidegang en beduidend lagere stikstofverliezen per hectare. Biologische bedrijven verdienen daarom **bescherming en juridische borging**, met een **eigen positie** en met een eigen spoor in het gebiedsgerichte en overige provinciale beleid. Dit is extra belangrijk omdat zeker de helft van de biologische rundveebedrijven zich in of in de nabijheid van natuurgebieden bevinden. Voorkomen moet worden dat juist deze bedrijven getroffen worden waar hun nabijheid vaak juist bijdraagt aan bescherming en beheer van die gebieden.

Omschakeling ondersteunen

Uit ervaring weten we dat omschakeling naar biologische landbouw veel denkwerk, daadkracht en doorzettingsvermogen vraagt. Denk aan andere werkwijzen, gewassen, keten- en afzetpartners, andere teeltplannen, aanpassing van stallen, andere machines en een financiële overbrugging voor de omschakelperiode. Een goede begeleiding is dan onmisbaar. We zijn blij dat de provincie hier al een actieve opstelling in heeft maar denken dat een grotere inzet nodig is om de ambities te realiseren.

Grondbeleid

Grond is belangrijk voor verduurzaming en nodig voor extensivering. De provincie heeft al een aantal goede stappen gezet via haar beleid rond Duurzame Gronduitgifte, maar in de praktijk werkt deze aanpak vaak niet goed voor biologische landbouw. Een inzet is nodig op:

- Langjarige pacht voor biologische bedrijven of bedrijven die willen omschakelen naar biologisch, in verband met de verplichte omschakelperiode van 2 jaar waardoor een pachttermijn van één jaar vaak niet aantrekkelijk is.
- Het voorkomen dat bedrijven met intensieve hoogrenderende teelten inschrijvingen winnen omdat zij een veel hogere pachtprijs kunnen betalen. In de praktijk gebeurt dit vaak, waardoor boeren die willen extensiveren of omschakelen naar biologische landbouw, deze kans niet krijgen.
- Een aanpak die niet alleen eisen stelt aan het (biologisch) beheer van de pachtgronden maar die ook kijkt naar de duurzaamheidsprestaties van het hele bedrijf.

Een aanpak waarbij ingezet wordt op een biologische beheer van alle pachtgrond van de provincie voorkomt al deze problemen.

Verdien capaciteit en maatschappelijke diensten

Naast voedsel leveren biologische boeren ook graag maatschappelijke diensten zoals natuur- en landschapsbeheer, waterbeheer, klimaatbestendigheid, het toegankelijk en aantrekkelijk maken van het landelijk gebied en het opslaan van CO₂ in de bodem. Dit biedt kansen voor een passend beheer van kwetsbare gebieden. Zoals hierboven al toegelicht vraagt dit een goede gebiedsgerichte organisatie met participatie van alle partijen in het gebied.

Voorwaarde is verder dat naast meer provinciale middelen voor natuur en landschap, waaronder het agrarisch natuurbeheer, ook vanuit de rijksoverheid structureel en langjarig veel meer middelen beschikbaar komen voor duurzame landbouw, natuur en landschap en ecosysteemdiensten. We vragen de provincie hierover met het Rijk afspraken te maken.

Bedrijven die een bijdrage leveren aan dergelijke duurzame diensten, zouden hun verdien capaciteit ook moeten kunnen verbeteren doordat zij gemakkelijker dan nu toestemming voor bepaalde nevenactiviteiten kunnen krijgen van gemeente en provincie.

Onderwijs en kennis

Er is veel nieuwe kennis nodig. We zijn blij met de aandacht die de provincie al geeft aan biologisch in het agrarisch onderwijs. Dit is een goede stap, maar er is meer aandacht nodig voor biologische landbouw en voeding:

- In het MBO en HBO onderwijs voor land- en tuinbouw, voeding en horeca.

- Voor onderzoek via het oprichten van een proefboerderij gericht op de praktijken van biologische landbouw.
- Voor gezond eten, te beginnen bij kinderen. Bijvoorbeeld door in samenwerking met gemeentes en GGD programma's te ondersteunen als Jong leren eten en De gezonde school.
- Biologische boeren laten kinderen (en volwassenen) graag ervaren hoe duurzame voedselproductie eruit ziet en smaakt. Er zijn veel biologische bedrijven die actief zijn in de 'korte keten' en zo de consument van kennis en informatie voorzien. Deze activiteiten verdienen ook ondersteuning.

Afzet van biologische producten

Een cruciale voorwaarde voor een groei van de biologische landbouw is dat de consumptie meegroeit. Daarvoor is het nodig dat het Rijk een aantal maatregelen neemt. De provincies hebben hier invloed op bij de aanstaande onderhandelingen met het Rijk rondom het gebiedsprogramma en het NPLG-plan.

Maar ook de provincie kan verschillende zaken aanpakken, zoals:

- Het ondersteunen van meer biologisch in de catering. We willen de provincie complimenteren met haar actie om in te zetten op 50% biologisch en/of lokaal voedsel, waarvan minimaal 30% biologisch moet zijn. We willen vragen om voor de eigen catering minimaal in te zetten op 50% biologisch; en ook gemeenten, ziekenhuizen, bedrijven en instellingen te stimuleren om dit voorbeeld te volgen.
- Het ondersteunen van Korte Ketens. Korte Ketens worden door de huidige regelgeving vaak tegengewerkt. Denk hierbij aan strenge eisen vanuit de NVWA die directe verkoop van producten aan consumenten bemoeilijken en lokale vergunningen. We vragen de provincie met ons verantwoorde ruimte in regelgeving te verkennen.

Gemeenschappelijk landbouwbeleid

Provincies hebben de mogelijkheid om uit de GLB-middelen investeringen te subsidiëren voor duurzame bedrijfsvoering. Zet deze gericht in na raadpleging van biologische boeren (via de provinciale bio-adviesraad hieronder) over waar behoefte aan is en wat praktisch goed werkt.

Provinciale bio-adviesraad

Bovengenoemde aanbevelingen raken veel aspecten. We willen daarom voorstellen om een (tijdelijke?) provinciale 'bio-adviesraad' in te stellen die de provincie hierbij kan adviseren. Hierbij denken we aan twee werkgroepen met specifieke aandachtspunten:

- De Gebiedsgerichte Aanpak: we verwachten dat hier komende tijd zoveel aandacht voor nodig is, dat het goed is om hier een speciale werkgroep voor in te stellen gericht op een goede deelname van de biologische sector in deze gebiedsprocessen.
- De overige genoemde punten: onderwijs, afzet, omschakelondersteuning, grondbeleid etc.

Beleidsstoets bio en verduurzaming

Toets nieuwe beleidsvoornemens op hun potentiële effecten op biologische bedrijven en verduurzaming van de landbouw en pas het beleid zo nodig aan.

Tenslotte nodigen we de nieuwe Provinciale Statenleden graag uit op onze bedrijven om kennis te maken met de biologische landbouw.

Namens alle biologische boeren in Brabant:

Hein Klaasen, Paul Schots, Jan van den Broek, Dyanne Schrauwen, Joost van Alphen, Gerrit Verhoeven, Harrie Janssen, Guus van Roessel, Manon van Balkom, Pipie Smits van Oyen.